

List izhaja ob sobotah. Posamezna številka 25 lir,
zaostale številke dvojno. Naročnina: celoletna 1100,
polletna 600, trimesečna 350, mesečna 90 lir. Oglasi:
30 lir mm v širokosti 1 stolpca, plačajo se vnaprej

DELO

GLASILO AVTONOMNE TRŽAŠKE FEDERACIJE K.P.I.

Leto IX, številka 37 (466)

TRST - SOBOTA, 19. OKTOBRA 1957

Posamezna številka 25 Lir

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
TRST, ulica Capitolina 3; telef: 44-046 in 44-047
Odgovorni urednik: RUDOLF BLAŽIČ (Blagi)
založništvo „Dela“; tiska tip. Riva ul. Torrebianca 12

V CRDA in Arzenalu dnevne stavke

Danes enotno javno zborovanje

Prihodnji teden nova zaostritev Stavkali so tudi v Tržiču

V tem tednu so delavci CRDA in Arzenala s kratkimi dnevnimi stavkami zaostrili svojo borbo. Ojačali so tudi akcijo dosega solidarnosti udeležencev. Možno je, da prihodnji teden stavka preide v kategorijo. V tem tednu so stavkali eno uro tudi delavci v

Tržiču. To je velike važnosti in tržaški kovinarji so sprejeli sklep tržaških stanovskih tovarišev z zadovoljstvom. Stavka v Tržiču je zgorela dokaz o popolnem neuspehu ravnateljstva, ki skuša razdvajati tržaške in trziške kovinarje. Kljub dolgi stavki elektrovarilcev, ki

je bila pomladi, je ostal borbeni čut tržaških delavcev neokrnjen. Kot v Trstu, tako so tudi v Tržiču vedno pripravljeni na odločno borbo za dosego upravičenih zahtev, ki so iste za obe skupini tega industrijskega kompleksa in so jih iznesli vsi sindikati v Trstu in Tržiču.

V javnem mnenju se vedno bolj širi neodobranje in ogorčenje do tovarniških ravnateljstev in Confindustrije zaradi zavrnitve delavskih zahtev. Javno mnenje pravi naj bi ravnateljstvo, namesto da zavrača te zahteve, pokazalo večje razumevanje, kar bi bilo koncem koncev v korist tudi podjetja kot takega. Poleg tega bi se moralo ravnateljstvo bolj pobrihati za obnovo naprav in izboljšanje tehnike v proizvodnji. Prav zaradi že zastarelih naprav naše ladjedelnice niso v stanju tekmovali z drugimi italijanskimi in inozemskimi ladjedelnicami.

Toda prefekturni komisar in njegov pomočnik na občini nadoščata vse, od župana, odbornikov do občinskega sveta. O volitvah se sploh ne govori, ne na občini in ne v vodstvu KD, ki je glavni krivec, da je prišlo do komisarskega režima na občini.

Kar se tiče krajevne avtonomije pa se je sam minister Tambroni izjavil kot nasprotnik tega osnovnega načela. Dejal je, da je treba ohraniti sedanjo strukturo, ker se je treba braniti pred »več ali manj italijansko potjo v sovjetizem«.

Zato morajo Tržičani ojačati borbo za takojšen razpis volitev, za ustanovitev dežele Furlanija-Juljskega kraja, ki naj zagotovi našemu področju čim širšo avtonomijo z ustanovitvijo proste cone, kar bo doprineslo k naši gospodarski obnovi.

Politika tovarniških vodstev
Politika tovarniških vodstev se dejansko usmerja samo k zatiranju vsake možnosti večjega služka za delavce. Niti

najmanj jih ne zaskrblja zastoj proizvodnje; edina njihova skrb je, da se čimbolj uveljavijo v krični protidelavski kampanji.

Položaj, ki se je po krivdi ravnateljstev CRDA in Arzenala ustvaril v podjetjih, ustvarja med delavci in javnim mnenjem vedno večjo zavest o vlogi, ki bi jo morala v resnici imeti podjetja IRI, posebno na gospodarsko zaostalih področjih kot je naše. Delavci se zavedajo, da je treba ustanovo IRI odtrgati od Confindustrije na demokratični podlagi, ki naj osvobodi njena podjetja izpod škodljive nadoblasti privatnih interesov.

Delavci vodijo svojo trdo borbo z odločnostjo in navdušenjem, ki narašča iz dneva v dan. Ravnateljstvi CRDA in Arzenala sta osamljena, dočim se okrog delavcev v borbi in njihovih sindikatov vedno bolj širi simpatija in razumevanje ter pristanki solidarnosti.

Velika manifestacija solidarnosti, ki bo danes, v soboto ob 11. uri na Foro Ulpiano, bo nov dokaz odločnosti stavkajočih delavcev in njihovih družin. Na javnem enotnem zborovanju, na katero je vabljen vse prebivalstvo, bosta tajnika obeh strokovnih sindikatov obrazložila zadnjo fazo sporne zadeve.

Sv. Jakob, Sv. Ivan, Trebče presegle cilj v nabiranju prispevkov

- Dolina in Domjo 100 odst.
- Kdo bo presegel Opčine?

V tem tednu so sekcije Sv. Jakob, Sv. Ivan in Trebče presegle cilj v nabiranju prispevkov za komunistični tisk. Zneskom 9.715 in 24.635 je Sv. Jakob izpolnil nalogo s 104%; tovariši te sekcije so nabrali skupno 125.625 lir. Sekcija Sv. Ivan je poslala te dni našo upravo 4.900 in 9.680 lir, nabrala je skupno 59.900, cilj je dosegla in preseгла s 108%. Iz Trebče so poslali 15.720 lir in izpolnili nalogo s 105%.

Zadnji seznam poslanih prispevkov

Tudi Dolina in Domjo sta se častno izkazala. V Dolini so nabrali 16.150 lir, v Domju 5.360 lir. Tako imamo poleg zgoraj omenjenih še dve sekciji, ki sta dosegli cilj.

Uprava naše federacije je prejela te dni še naslednje zneske: Greta 500, Kolonkovec 10.640 in 7.995, skupno 18.635. Tovarna strojev 8.421, Rojan 1.500, Sv. Vid 6.940, Magdalena 3.370 in 1.500, skupno 4.870; Aecat 5.000. Sekcija Barriera: celica Derosa 7.100, cel. Martinuzzi 7.015, cel. Gajak 550, skupno 14.665 lir.

Kot vidimo je našel naš zadnji poziv med tovariši pozitiven odmev. Nekatere sekcije, ki do prejšnjega tedna niso poslele še nobenega zneska, so se sedaj povzpelle v lestvici na dobra mesta, kot je primer Dolina, Domja in Trebče. O drugih, kot je primer Arzenala in Sv. Marka pa smo obveščeni, da so že nabrali nekaj denarja, ki pa ga niso še poslali upravi. Posebno sekcijam, ki še niso poslele nobenega zneska zopet priporočamo, da nabrano vsoto takoj pošljejo upravi naše federacije, kar je nujno tudi zaradi točnega pregleda nad potekom kampanje.

Federalni komite, ki se je sestel v soboto, je odobril naslednji poziv tovarišem za »Mesec tiska«.

V »Mesecu komunističnega tiska« se je tisoče in tisoče državljanov udeležilo ljudskih veselje in zborovanj, prispevalo je za »Unità« in glasili naše federacije; novi raznašalci so se pridružili tovarišem, ki že leta izpolnjujejo z veliko prizadevnostjo to važno nalogo komunistov, ki so v prvih vrstah.

Federalni komite pošilja toplo pohvalo partijskim organizacijam in tovarišem, ki so s svojim delom pomagali do tega rezultata; postavlja za vzgled vsej partiji sekcije Opčine, Milje, Pončana, Sv. Ana in Sv. Jakob, ki so dosegle in presegle cilj v nabiranju prispevkov; poziva sekcije in celice, ki so zaostrale naj nadomestijo izgubljeni čas z resnim prizadevanjem slehernega tovariša, da se bo nabiranje prispevkov naglo in z uspehom zaključilo.

Tovarišice in tovariši!
Volilna bitka se je že začela v vsej Italiji in v našem mestu. Za nov in širši 7. junij, za poraz totalitarnih načrtov KD, da se bo tržaško delavsko in demokratično gibanje v tej borbi častno izkazalo, na delo za pridobitev novih bralcev in podpornikov našega tiska!

Da bo Trst čimprej imel pošteno in demokratično občinsko upravo, da ne bo naše mesto več prestolnica komisarjev, utrjujmo in razširimo prodajo tiska, ki se bori za takojšnje volitve, za rešitev in bodočnost Trsta!

Veliki uspehi socialističnega sistema, probenost delovnih ljudi, ki se borijo za izboljšanje njihovih življenjskih pogojev, naraščajoči pristanek ljudskih množic akciji za novo politiko, naj nam bodo za vzpodbudo, da bomo zaključili »Mesec tiska« z velikim uspehom, kar bo prvi korak do novih uspehov na bodočih volitvah!

FEDERALNI KOMITE

Za takojšen razpis upravnih volitev

ovariša senatorja Ravagnan in Pellegrini sta prejšnji teden predložila v senatu naslednjo resolucijo:

»Upostevajoč, da je kriza naše občine, ki je sedaj pod komisarskim režimom, le ena od težkih razmer mesta in njegovega področja; da je za prenehanje impozicije in rešitev teh problemov Trsta potrebno dati vzpodbudo organom krajevnega samoupravljanja, kot sta deželna ustanova občina, senat zadoljuje vladni najposkrbi, da se v najkrajšem času, vsekakor v zakonskem roku razpiše volitva obnovitev občinskega sveta v Trstu.«

Minister Tambroni je v odgovoru na predloženo resolucijo izjavil, da se bodo volitve izvedle v roku, ki ga predpisuje zakon in da nimajo namena obkati izredne uprave.

Toda prefekturni komisar in njegov pomočnik na občini nadoščata vse, od župana, odbornikov do občinskega sveta. O volitvah se sploh ne govori, ne na občini in ne v vodstvu KD, ki je glavni krivec, da je prišlo do komisarskega režima na občini.

Kar se tiče krajevne avtonomije pa se je sam minister Tambroni izjavil kot nasprotnik tega osnovnega načela. Dejal je, da je treba ohraniti sedanjo strukturo, ker se je treba braniti pred »več ali manj italijansko potjo v sovjetizem«.

Zato morajo Tržičani ojačati borbo za takojšen razpis volitev, za ustanovitev dežele Furlanija-Juljskega kraja, ki naj zagotovi našemu področju čim širšo avtonomijo z ustanovitvijo proste cone, kar bo doprineslo k naši gospodarski obnovi.

Politika tovarniških vodstev

Politika tovarniških vodstev se dejansko usmerja samo k zatiranju vsake možnosti večjega služka za delavce. Niti

Sovjetska pesnika Slutski in Zabolotski v Trstu

- ◆ Topel sprejem v Sv. Križu in Miljah
- ◆ Kriški zbor navdušil bratske goste
- ◆ Srečanje s slovenskimi in italijanskimi kulturniki

Kriška dekleta v narodnih nošah pozdravljajo sovjetska gosta.

V sredo in četrtek smo imeli v Trstu izreden obisk. Na povabilo pokrajinskega odbora Zdrženja »Italija-ZSSR« sta prišla v naše mesto sovjetska pesnika Boris Slutski in Nikolaj Zabolotski, ki sta v večji skupini sovjetskih pesnikov na obisku v Italiji. Najmlajša je bila tudi pesnica Vera Inber, ki pa se je morala zaradi nenadne lažje obolenosti, v zadnjem trenutku odpovedati potovanju v Trst.

V sredo zvečer sta draga gosta obiskala Sv. Križ, kjer so imeli v Ljubiškem domu lep kulturni večer. Prisotni so bili vsi slovenski župani in večje število svetovalcev. Sovjetska pesnika so ob prihodu sprejela tri kriška dekleta v narodni noši, ki so poklonila v dar svoje cvetje V nabit polni dvojnani je gosta pozdravil tov. Franc Gombac v imenu Zdrženja »Italija-ZSSR« in Križanov. Kratak priložnostni nagovor je imela nato tov. Marija Bernetevea. Pesnik Boris Slutski se je zahvalil za topel sprejem. Ob veliki pozornosti občinstva sta nato oba recitala nekaj sodobnih ruskih poezij.

Izredna gosta je nato pozdravila kriški pevski zbor z lepo »lovevska pesmjo«, poleg »Kriške« in kot zaključek »Slava delu«. Sovjetska kulturnika sta se izrazila o zboru zelo laskavo. Pred odhodom sta dala veliko število avtografov, ki so jih želeli imeti Križani kot spomin na nepozabni večer bratskega srečanja s predstavnikoma sovjetske in slovenske kulture.

V četrtek sta gosta obiskala tržaško univerzo, kjer so ju sprejeli in pozdravili v imenu rektorja in akademskega sekretarja prof. Romeo Colognati.

dr. Krise in dr. Stasi. Ogledata sta si nato stolnico Sv. Justa in zgodovinski muzej, kjer ima je bil za vodiča direktor prof. Rutteri. Podaril jima je knjigo »Trst in njegova preteklost«, ki jo je sam spisal. Nato sta sovjetska pesnika položila vence na grob pesnika Sabe in Giottija ter na grob padlih sovjetskih vojakov na openskem pokopališču.

Popoldne je bil njima na čast prirejen sprejem v hotelu »De la Ville«. Sprejema se je udeležilo večje število slovenskih in italijanskih kulturnih osebnosti.

Zvečer sta se sovjetska gosta srečala z Miljčani v gledališču »Verdi«, kjer sta bila deležna prisrčnega sprejema. Tudi v Miljah — kot v Križu — je potekel kulturni večer v vzdušju največje bratske prisrčnosti.

dr. Krise in dr. Stasi. Ogledata sta si nato stolnico Sv. Justa in zgodovinski muzej, kjer ima je bil za vodiča direktor prof. Rutteri. Podaril jima je knjigo »Trst in njegova preteklost«, ki jo je sam spisal. Nato sta sovjetska pesnika položila vence na grob pesnika Sabe in Giottija ter na grob padlih sovjetskih vojakov na openskem pokopališču.

Popoldne je bil njima na čast prirejen sprejem v hotelu »De la Ville«. Sprejema se je udeležilo večje število slovenskih in italijanskih kulturnih osebnosti.

Zvečer sta se sovjetska gosta srečala z Miljčani v gledališču »Verdi«, kjer sta bila deležna prisrčnega sprejema. Tudi v Miljah — kot v Križu — je potekel kulturni večer v vzdušju največje bratske prisrčnosti.

Lestvica v nabiranju prispevkov za tisk

V tem tednu je lestvica naslednja:

1. Opčine 151%
2. Sv. Ana 123%
3. Milje 109%
4. Sv. Ivan 108%
5. Trebče 105%
6. Sv. Jakob 104%
7. Pončana 102%
8. Dolina 100%
9. Domjo 100%
10. Curiel 93%
11. Rojan 80%
12. Sv. Alojz 75%
13. Magdalena 70%
14. Barriera 70%
15. Kolonkovec 68%
16. Barkovlje 66%
17. Aecat 63%
18. Skedenj 56%
19. Tomažič 56%
20. Sv. Vid 43%
21. Sv. Križ 35%
22. Zgonik 35%
23. Pradolongo 32%
24. Greta 22%
25. Tov. strojev 22%
26. Nabrežina Šempolaj Devin = 10%

Naslednje celice in sekcije niso do danes poslele še nobenega zneska: Prosek, Repentabor, Boljunc, Mačkovoje, Sv. Marko in Arzenal.

Zasedanje mešane komisije za obmejni promet

d torka zaseda v Ljubljani jugoslovansko-italijanska mešana komisija za obmejni promet, ki ima na dnevnem rednem nekaj važnih vprašanj. Komisija pomaga pri njenem delu tri podkomisije, ki se pripravljajo s carinskimi vprašanji, dokumenti za prehode in

avtobusnimi vezavami. Italijansko delegacijo vodi konzul Pasquinelli, jugoslovansko pa Karel Forte.

Do sedaj je komisija sprejela sklep, da se veljavnost obmejne propustnice podaljša za eno leto, kar bo v veliko olajšavo za prebivalstvo obeh po-

dročij. Poleg tega so se domoznili, da bodo odprli za promet z motornimi vozili deset novih blokov, ki so bili prej omejeni samo za pešce.

Propustnica s sliko

Po vsej verjetnosti bo prišel do pozitivnega zaključka tudi predlog o uvedbi nove vrste propustnice, ki bi bila opremljena s sliko lastnika. Tako propustnica bi veljala za celotno obmejno področje in ne bi bila več potrebna navedba namembnih krajev in blokov; veljavna bi bila torej za vse obmejne kraje in vse bloke. S tem bi se prihranilo na času pri prehodu čez blok, ker bi ne bilo treba več predložiti osebne izkaznice.

Nekateri tržaški listi so v zvezi z zasedanjem mešane komisije načeli tudi vprašanje teritorialne razširitve videmskega sporazuma, o katerem naj bi razpravljala komisija. Dejstvo pa je, da mešana komisija ni za to pristojna. O tem lahko razpravljata edino le vladi v Rimu in Beogradu.

Komisija sicer ni še zaključila svojega dela, vendar pa je mogoče sklepati že iz teh prvih podatkov o poteku zasedanja, da bodo imeli lastniki propustnice v bodoče večje olajšave, bodisi pri izdajanju dokumenta, kot tudi pri prehodih. To je nedvomno važno, saj ima na našem področju propustnico že nad 100.000 Tržičanov, na jugoslovanskem področju pa je bilo do sedaj izdanih kakih 40.000 propustnic.

Solidarnost z borbo v CRDA in Arzenalu

Federalni komite Avtonomne tržaške federacije KPI je v soboto odobril naslednjo resolucijo:

Federalni komite obnavlja v tej fazi borbe delavcev CRDA in Arzenala toplo pohvalo in svojo popolno podporo enotni akciji, ki jo nadaljujejo z največjo vztrajnostjo.

Nepopustljivost za več kot upravičene in uresničljive zahteve in žaljivo zadržanje tovarniških vodstev in Confindustrije do delavcev, zaostruje obstoječo napetost v tovarnah, medtem ko se v teh državnih podjetjih delavci borijo za ustvaritev novega vzdušja v odnosih med delavci in ravnateljstvom, v cilju, da se preko tehničnega napredka uresniči tudi in predvsem socialni napredek, v korist tržaškega in vsedravnega gospodarstva.

Medtem ko federalni komite razgalja odgovornosti Confindustrije in vlade zaradi nadaljnjega agitacije in negativno stanje v navedenih podjetjih IRI, poziva istočasno vse tovariše naj bodo aktivni in naj vložijo svoje sile za ohranitev in okrepitev enotnosti vseh delovnih ljudi ter želi, da bi prišlo do skorajšnje in pozitivne rešitve te borbe, v kateri je neposredno zainteresirano vse tržaško gospodarstvo.

Z zasedanja federalnega komiteja

V soboto 12. oktobra sta se sestala pod predsedstvom tov. Sema federalni komite in federalna kontrolna komisija. Razpravljali so o poročilu za ustanovitev deželne komisije KPI, ki je predviden v statutu. Sklenjeno je bilo, da se bo delegacija naše federacije udeležila sestanka za ustanovitev deželne komisije.

Sestanka se bodo udeležili tudi delegacije federacij iz Vidma, Gorice in Pordenona. Deželni komiteje sta ustanovi v cilju koordiniranja delovanja komunistov iz že omenjenih federacij, posebno kar se tiče vprašanja ustanovitve deželne ustanove Furlanija-Juljskega kraja, v okviru katere bo Tržaškemu ozemlju zagotov-

ljena najširša upravna in zakonodajna avtonomija. Federalni komite in federalna kontrolna komisija sta odobrila ustanovitev in seznam tovarišev, ki bodo sestavljali partijski pokrajinski svet.

Sklenjeno je bilo, da se bosta federalni komite in federalna kontrolna komisija zopet sestala v soboto 19. oktobra. Na dnevnem

redu bo problem volitev in kampanja obnavljanja partijskih izkaznic.

Federalni komite in federalna kontrolna komisija sta odobrila načrt za proslavo 40. obletnice Oktobrske revolucije, resolucijo za sekcije za »Mesec tiska« ter resolucijo solidarnosti in podpore enotni borbi delavcev CRDA in Arzenala.

„Sputnik“ še vedno kroži okoli zemlje

Zanimanje za usodo umetnega satelita, ki so ga spustili v vseмирje 4. oktobra sovjetski znanstveniki, se ni še poleglo. Z vseh strani sveta prihajajo še vedno komentarji, posebno sveto nepobitnega dejstva, da »Sputnik« že petnajst dni nemoteno kroži okoli zemlje. Do srede je napravil pot nad 7 milijonov km. Kot smo že zadnjič pisali so sovjetski znanstveniki v splošnem mnenja da se bo obrnil še precej časa. V ameriških znanstvenih krogih, ki od blizu spremljajo potovanje satelita, pa so mnenja različna. Znanstveniki ameriške mornarice mu dajo samo še teden dni življenja, drugi zopet pravijo, da bo krožil okoli zemlje več kot tri mesece. Bodoči umetni sateliti, ki jih bo izstrelila SZ bodo še popolnejši. Opremljeni bodo s teleskopom ter vodeni z zemlje po radiju, tako da se bodo lahko vrnili. To je povedal sovjetski znanstvenik Berg. Gornja slika nam kaže shemo sovjetskega umetnega satelita, ki jo je objavila sovjetska revija »Mlada tehnika«. Napisal go zgoraj navzdol povejo: magnetometer, akumulator z živim srebrom, radijski oddajnik, naprava za ločitev satelita od rakete, odbijalci in prednji del satelita. Na drugi sliki vidimo položaj umetnega satelita v razmuru z zemljo, ki je neviden ponoči in merju z zemljo, ki je neviden ponoči in popoldne, dočim je viden zjutraj in zvečer.

POLITIKA IN GOSPODARSTVO

Načrt tržajske federacije KPI za proslave 40. obletnice socialistične Oktobrske revolucije

Federalni komite je na sedanju 12. oktobra odobril naslednji načrt za kampanjo proslav 40. obletnice Oktobrske revolucije.

Splošne smernice

Kampanja za 40. obletnico Oktobrske revolucije mora imeti svojo podlago v resni in dokumentirani propagandi o socialističnih uresničevanjih, vzporediti jo je treba z italijanskim in krajevnim položajem in postaviti v okvir pojmovanja izjave vodstva KPI in resolucije Centralnega komiteja. Proslavam, ki so letos še posebejnega pomena, je treba dati svečan značaj. V teku kampanje se bodo poudarile naslednje teme: zgodovinski opis Oktobrske revolucije; njen pomen za vse narode; odlični doprinosi ZSSR k antifasističnim zmagi; odločujoči prispevek ZSSR k obrambi mira; obratna političnih, gospodarskih, socialnih in kulturnih pridobitev ZSSR; vloga ZSSR in moč nacel marksizma-leninizma; vloga ZSSR in njene Komunistične partije v ustvarjanju sistema socialističnih držav.

Zanimiv tiskani material

- Izšla bo knjiga o obisku delegacije KPI v ZSSR
- Proslave v vseh sedežih in celicah

Album fotografij, ki obsega 150 strani.

Publikacija založništva Partije z dokumentacijo o obdobju februar-novembra 1917.

Brezplačna brošura (8-10 strani).

Kar se tiče listov in revij, se bo organiziralo izredno širjenje posebne izdaje «Rinascita» in 10. številke «Le vie del socialismo».

Izdana bo tudi posebna brošura z naslovom «Trst in Oktobrska revolucija».

«Lavoratore» in «Delo» bosta v prihodnjih številkah posvetila posebno stran Oktobrski revoluciji; ob priliki 7. novembra pa bosta izšla v izredni izdaji, ki bo v celoti posvečena zgodovinskemu dogodku.

Ojalo se bo tudi širjenje ilustrirane revije «Vie Nuove», ki objavlja zgodovino Oktobrske revolucije.

Vse te iniciative bodo vzpodbudile tovariše za študij v partiji, ker bodo vzbudile še večje zanimanje za sovjetsko stvarnost; za spoznavanje zgodovinskih dogodkov in klasičkov marksizma-leninizma.

Proslave in konference

Osnovna proslava bo 10. novembra v eni izmed dvoran v središču mesta. Isti dan bodo krajevne proslave v Miljah, Sv. Križu in Dolini.

Na vseh sedežih bodo v tednih od 27. oktobra do 10. novembra proslave, ki jih bodo organizirale sekcije, Govorniki bo določila federacija.

V vseh celicah se bo sklical poseben sestanek za proslavo Oktobrske revolucije.

Za tovarne: kjer imajo no-

tranji bilten celice, je treba posvetiti posebno številko 40. obletnici Oktobrske revolucije; dati je treba iniciativo, da bodo delavci v večjih podjetjih poslali pozdravna pisma sovjetskimi delavcem iste stroke; organizira naj se eventuelno tudi konferenca, ki bo posvečena tovarniškimi delavcem.

Na vseh proslavah naj se izkoristi za razstavo o 40. obletnici, material tržajske delegacije, ki je bila na festivalu v Moskvi; razstavi in popularizira naj se sovjetske revije. Organizatorji proslav naj poskrbijo, da bodo prisotni in da bodo predsedovali in raznih manifestacijah stari tovariši in člani delegacij, ki so obiskale Sovjetsko zvezo.

Nasa federacija bo podprla vse pobude ZKMI in drugih demokratičnih organizacij, še posebno delovanje in pobude Pokrajnjskega odbora združenja «Italia-ZSSR».

O skupščini komunistov iz velikih tovarn

Le malo časa imamo še na razpolago za priprave na vsedržavno skupščino komunistov iz velikih tovarn, ki bo v Milanu v dneh 2., 3. in 4. novembra.

Priprave tržajških komunistov za to vazo posvetovanje se potekale in potekajo po načrtu, ki ga je pripravil organizacijski odbor v sodelovanju tajništva celice v velikih tovarnah. Celice so že imele svoje aktivne, sestanke tajništva in skupščine, na katerih so tovariši razpravljali o glavnih problemih, ki se tičejo delovanja komunistov v zvezi s položajem v tovarni.

Sestanek v Rimu

Zastopnik organizacijskega odbora naše federacije je bil pred kratkim na sestanku v Rimu. Sestanka so se udeležili tovariši iz federacij, ki so direktno zainteresirane pri problemu velikih tovarn. Na sestanku se je enkrat poudarilo resno prizadevanje s katerim se naša Partija posveča problemom borbe delavskega razreda. V dneh, ki nas še ločijo od

vsedržavne skupščine je treba organizirati skupščine celice v tovarnah, da se izvolijo delegati, ki bodo šli v Milan. To velja za celice, ki tega še niso izvršile.

Kakšne izredne važnosti je vsedržavna skupščina dokazujejo teme, ki se bodo obravnavale v Milanu: od globoke proučitve stanja proizvodnje in tehničnega, organizacijskega in socialnega razvoja v velikih tovarnah pa do problema sindikatov, medz. ekonomskih zahtev in širših zahtev za reforme ustroja.

Ne smemo prezeti, da bo v Milanu skupščina partije, to je sestanek na visoki politični ravni, kjer se ne bo diskutiralo o položaju izključno iz sindikalnega vidika. Govorilo se bo o nalogah in vlogi komunistov v tovarni v zvezi z gospodarskimi in političnimi borbami množic. Zato bi bilo zgrešeno, če bi se diskusija in intervencije osredotočile samo okrog zahtev takojšnjega značaja. Zgrešeno bi bilo tudi, če bi se v celicah in na samem vsedržavnem sestanku razpravljalo samo o splošnih političnih problemih ali o notranji organizaciji partije.

Treba je diskutirati, kako se bodo komunisti preko odgovarjajočih oblik organiziranja, vključili v borbo za življenjske interese delovnih razredov.

Naš organizacijski odbor pripravlja za prvo polovico novembra teritorialni sestanek komunistov iz velikih tovarn.

V okviru te aktivnosti, ki obvezuje naše partijske organizacije ne samo v tovarnah, marveč tudi v sekcijah, morajo biti komunisti bolj kot kdaj koli v prvih vrstah delavskih borb, ki prihajajo vedno bolj od izraza in neposredno zanimajo vse mesto.

Revizionizem in sektaštvo spriči partijske demokracije

Nadaljevanje konference tov. D'Onofria

Ni dovolj trditi, da je demokracija centralizem in da je demokracija centralizem. Sprjeti, da so v partiji delavskega razreda lahko struje svoje organizacije in svoje akcije, pomeni odvzeti partiji delavskega razreda njeno vodilno in enotno vlogo v borbi vseh delovnih množic; njeno vlogo edinega centra, ki izdela ideje, katere prihajajo z baze, da jih nato prenese med množice izdelane, pravilne in racionalne. Pomeni zamenjati edini center z več centri; zamenjati oblikovanje vodilnega kadra preko odnosa od množice do množice z oblikovanjem vodilnega kadra preko borbe med skupinami in frakcijami. Dopolniti v partiji delavskega razreda struje — in zgodovina delavskega gibanja je to nestetokrat dokazala — pomeni odvzeti vrata partije delavskega razreda razrednemu sovražniku in interesom, ki nimajo nič skupnega z delavskim razredom in socializmom.

V takih primerih je treba razglati kršitev demokratičnega centralizma in ne demokratičnega centralizma kot takega. Ne vrzimo proč skupno z vodo tudi posodo v kateri smo prali umazane čunje. Demokratični centralizem ni preživel svoje dobe. Nasprotno, treba ga je strogo spoštovati. Treba je paziti, da v praksi ne postane orodje birokratskih useljen, zlorabljanja oblasti, dušenja osebnosti komunistov, omejevanja kroženja mnenj in idej v partiji.

Isto napako zagreši posl. Antonio Giolitti, ko skuša trditi, da se zahteva po centraliziranju partiji lahko sklada ali izmenja z zahtevami po kroženju idej, ki ga jamči prisotnost struj ali tendenc. To je, da se zahteva po centraliziranju partiji lahko izmenja z zahtevami po kroženju idej, ki ni centralizirana, marveč ustanovljena na strujah ali tendencah. Edina razlika med Romito in Giolittijem je v dejstvu, da je Romita vedno imel ta socialdemokratični pojem o partiji. Giolitti pa je do tega pojma prišel šele sedaj in ne zanika pravilnosti načela demokratičnega centralizma v naši partiji v preteklosti.

b) Debata idej v partiji ponauku Gramscija

Taka impozicija pove tovarišem socializmom, da hoče socialdemokracija napraviti družiteve na saragotovski podlagi, pomeni pa obenem povratek v preteklost, ki so jo Lenin in vse italijansko ter svetovno delavsko gibanje že obsodilo.

a) Socialistična združitev in demokratični centralizem

V to diskusijo o notranji demokraciji v partiji se je za socialdemokrate vrnil posl. Romita z zelo značilnim in poučnim člankom, ki ga je objavila «Giustizia». Romita vztraja na potrebi, da se v partiji dopustijo frakcije, ki jih pa raje imenuje tendence in struje, kot bi se s samo zamenjavo besede menjalo tudi bistvo. «Statut bodoče združene stranke — piše — mora jamčiti svobodo diskusije in notranje opozicije». Predlaga naj se PSI odpove načelu demokratičnega centralizma in naj sprejme socialdemokratiško pojmovanje o stranki. «Struje so resna stvar — piše Romita — in treba jih je dopustiti. Tako se lahko v stranki pravočasno pripravijo vodilni razredi za izmenjevanje, kjer se lahko vsakdo uvrsti izven vročega ozračja kongresov in ustvari v sebi, in to še predno kot pred tovariši, kritični proces, ki ga bo v začetku privedel do tega, da se ne bo strinjalo z uradno politiko stranke, pozneje pa se bo na skupni platformi pridružil tovarišem, ki so isto tako prepričani, da je treba predlagati novo politiko».

Naravne organizacije partije

V tem predlogu se pozablja, da kroženje idej v partiji ni samo zajamčeno, marveč tudi vodilni razred za izmenjevanje idej in predlogov, bili prej osamljeni ali v sili. Demokracija v nastitji omogoča — trajno — lagodnje politike politike borbe z doprinosom vse je, z baze do vrha in obratno doprinosom baze in obratno organovo. Toda če načelo demokratičnega centralizma, skupščine, autonomij, njihovih organizacij partije, sva popolno in stalno sva kritike, dopuščajo — kot tuje Lenin — «svobodo» — krši enotnost določene, ki ne dopušča kakršne koli, katere bi lahko imela ali ovrhala enotnost, ki jo izvaja partija. Tega se drži statut nastitije; tega se mora držati komunist.

Svoboda kritike

Naj ne pravijo, da Giolitti misli o tem vprašanju način kot Lenin. To Gramsci je okrepil našo v v borbi proti oportunistim in revizionističnim nom izven partije in v (Nadaljevanje na 4. strani)

ZA VSAKOGAR NEKA

«Pomisli kaj se mi je večeraj pripetilo. Sprejel sem Janeza s katerim sva se zaradi neke stvari takoj spila in potem mi je zabrusil v obraz, da sem čisto navaden potepuški pes. Povrh tega pa mi je še priložil krepko klofuto.»

«Zakaj se nisi takoj pritožil na društvo za zaščito živali?»

«Ali mislite, da bo ta zajčji klofut nepremojljiv?» — pravi klient krznarja.

«Seveda. Kdaj pa ste še videli zajca z dežnikom!»

Z začetku svoje kariere je imel Charlie Chaplin mnogo upnikov. Eden izmed njih mu je kar napisal pismo, naj navsezadnje le poravnaj svoj dolg. Tako le mu je odgovoril Chaplin: «Spovostani gospod, na vsak nooletni praznik jutraj izlečem z zaprtimi očmi iz kupa pisem po eno in potem poravnam tisti dolg. Če me boste predlagovali, ne pridete pri zbiranju več v postev.»

Angleski kralj Rihard srčni je bil v gosteh pri nekem sultanu. Ko je sultan je rekel: «Prosim te, dragi brat, svojim ljudem, da kristjani tvojemu kraljestvu ne dovolijo zmerjati s hrščanskimi princi. Sultan se nasmehne in reče: «Prav rad, toda za vsak raz tudi ti meni izkazuj svojo vero. Ukaži, da ljudje v tvojem deželi v bodoče ne bodo več dajali svojim psom Sultan!»

«Ali verjameš v prenevanje?»

«Seveda, in še kakšno večer, kadar vstanem od mize, se oglasi žena: «Da, naprej za splošno dobro prijatelja, toda prenevanje se premišlja.»

Kmetje še vedno čakajo na zakon o bolniškem zavarovanju

- ◆ Ista mera naj velja za vse zakone
- ◆ Mnenja vladnega komisarja

Pred kratkim so župani podeželskih občin intervenirali pri vladnem komisarju dr. Palamari za raztegnitev na naše področje italijanskega zakona za bolniško zavarovanje kmetov. Njihova intervencija je v resnici izraz nezadovoljstva med tukajšnjimi kmeti, ker ni še prišlo do raztegnitve omenjenega zakona. Nezadovoljstvo in kritike, ki se slišijo na račun merodajnih krogov, so tembolj upravičene, če pomislimo, da je zakon v republiki že v veljavi. Obstaja torej neke vrste diskriminacija na škodo tukajšnjih kmetov, ki je doela neupravičena, ker se običajno italijanski zakoni zelo hitro raztegnejo tudi na naše področje.

šnji kmetje pravico do bolniškega zavarovanja, ki ga država priznava kmetom v republiki.

Edina rešitev

Zato je po našem mnenju edina rešitev, da se zakon o bolniškem zavarovanju končno raztegne tudi na naše področje. Če obstojajo težave, se to lahko prouči pozneje in se jih da tudi odstraniti. Lahko bi se n.p. ustanovil medobčinski konzorcij, kot se je izrazil vladni komisar. Lahko bi se zadeva rešila tudi tako, da bi se sklenila n.p. pogodba z ustanovo INAM; najdejo pa se lahko še druge rešitve. Treba je seveda dobre volje s strani merodajne oblasti.

Poglavitno je v tem trenutku, da se ne odlašajo, marveč da se zakon čimprej raztegne tudi na naše področje.

V kratkem bo izšla 10. številka brošure «Le vie del socialismo», ki bo v celoti posvečena 40-letnici velike Oktobrske revolucije in 8. obletnici ustanovitve Ljudske republike Kitajske. V tej posebni številki, ki bo imela 32 strani (cena 80 lir) bodo objavljeni poleg drugih še naslednji članki: Kako je KP pripravila in vodila Oktobrsko revolucijo; Clovek v socialistični družbi; Trije govori Hruščevu pisateljem in umetnikom o problemih socializma, o literaturi in umetnosti v ZSSR; 4 članki iz glasila KP Kitajske «Dženminđibao».

Naj ne bo člana partije, ki bi ne imel te izredno zanimive in poučne številke «Le vie del socialismo». Zato naj se prijavijo našt. da bodo lahko razprodane čim več izvodov brošure.

Delavske zahteve in gospodarska obnova

Gospodarska obnova — in reči bi, tudi politična in socialna, to je vsestranska normalizacija mestnega življenja — je cilj h kateremu se usmerjajo in za katerega se borijo najboljšje sile našega mesta, od delavcev do drugih proizvajalnih slojev.

Tržajsko prebivalstvo v svoji pretežni večini, ki ni povezano s tujnimi interesi in ne gleda samo, kako bi si kopicila dobičke na škodo kolektivnosti, zahteva še vedno pravo, uredevid vprašanja pomorskih prog, okrepitev trgovskega brodogoja, zahteva torej celo vrsto ukrepov, ki so nujni in neobhodno potrebni, katere je treba postaviti v okvir Vanonjčevega načrta in zahteve za ustanovitve deželne ustanove.

To so v glavnih obrisih neogibne potrebe in zahteve našega mesta. Toda vsaka izmed teh ima v sebi še druge plasti borbe in konkretne dejavnosti za obnovo Trsta.

Predvsem se borba, ki jo vodi Trst, da se bo lahko, čeprav počasi in s težavo rešil iz položaja v katerem ga je pahnila fašistična politika, vojaška okupacija in brezbriznost vlade — opira na pravico do dela, na pravico, da si lahko sam uredi svoje življenje. Borba ima torej svoj izvor in se sklicuje na republiško ustavo, ki potrjuje, da je Italija demokratična republika, ustanovljena na delu; pravi nadalje ustava, da je naloga te republike odstraniti ovire gospodarskega in socialnega značaja, ki dejansko omejujejo svobodo in enakopravnost državljanov in s tem preprečujejo polni razvoj človeka in dejansko neizpolnjevanje vseh delovnih ljudi v politični, gospodarski in socialni organizaciji dežele.

Mi torej zahtevamo, ne samo kot državljani, marveč kot skupnost, odstranitve vseh tistih ovir gospodarskega in socialnega značaja, ki dejansko omejujejo našo svobodo in enakopravnost in preprečujejo našo dejansko udeležbo, kot tržajsko kolektiva v politični, gospodarski in socialni organizaciji dežele.

Ne zahtevamo torej samo odstranitve vseh ovir, ki preprečujejo procvet našega gospodarstva, marveč nakakujemo tudi potrebne ukrepe.

Vsakodnevna borba, ki jo vodijo tržajski delavci za izboljšanje njihovih življenjskih pogojev je istočasno takojšen in konkreten doprinos k obnovi vsega gospodarstva. To nam jasno dokazuje pomen bitke kovinarjev CRDA. Ali se slednja omejuje samo na zahtevo po izboljšanju mezd? Jasno je, da ne, ko se vodstvo podjetja, ki je CRDA, ki je subvencionirano z državnim denarjem, to je z denarjem davkoplačevalcev trdotratno upira delavskim zahtevam, ki izvirajo iz večje storilnosti dela, večjega fizičnega.

Argument, ki nima tehtne podlage

Vladni komisar pravi, da je na našem področju premalo kmetov in da bi državni prispevek za bolniško blagajno znatno bremenil državo. Po našem mnenju so to argumenti, ki ne najdejo tehtne podlage in kot taki ne morejo opravičiti stališča vladnega komisarja.

Zakon bi moral biti enak za vse enak

Mislimo, da pred zakonom ne more biti dveh kategorij kmetov; ena, ki ima pravico do bolniškega zavarovanja, druga — in to bi bili v našem primeru kmetje tega področja — pa ne uživa istih ugodnosti. Argument, da je na tem ozemlju, malo kmetov je brez podlage; ne glede na to koliko jih je, imajo tudi tukaj-1914 večja vas s tritisoč prebivalci, je danes veliko mesto, eno največjih pristanišč v središču ribje industrije in baza plovnih poti severnega tečaja. Prebivalstvo Murmanska presega število prebivalstva vse Islandije. Ribiči Murmanska nalovijo vsako leto milijone kvintalov najbolj cenjenih rib. Če je v desetletju 1904-13 okrog 3.800 ribičev polotoka nalovilo skupno 840 tisoč kvintalov rib, je prejšnje leto samo ena ribiška ladja, ladja «Nekrasov» nalovila 100 tisoč kvintalov. In tekušne ladje so zelo številne. Pred Oktobrsko revolucijo sta bili na vsem področju Murmanska samo dve osnovni šoli, danes ima vsaka vs svojo šolo, klub, knjižnico in radio. Že od leta 1920 so na polotoku geološke ekspedicije, ki nepretrgoma raziskujejo. Odkrili so velikanske količine kemičnih sestavin. Okrog polovice 1929 so zgradili na pogorju Kibin prvo barako. V boljšo razlago kako naglo so potekala dela za uresničitev bogastev tega polotoka, so dovolj besede, ki jih je napisal 1930 Rumiancev, eden izmed odposlancev Komunistične partije iz Leningrada.

Kako se je razvil Murmanski

«To kar se je na Norveškem in Finskem zgradilo v desetletjih in tudi v stoletjih, se je v tih gorah zgradilo v nekaj tednih in mesecih. V Olenogorskju je pred sedmimi leti vladala tu popolna tišina severne tajge. Danes so tišino prekinili treski min, ki jih polagajo delavci, da iztrgajo iz zemlje rudnine, katere nato prevajajo v velike tovarene in bližnje Martiove peči. Kaj bi lahko rekli o Lovoserski tundri, kjer se je nekdo srečalo samo severnega jelena, danes pa krožijo kamioni naloženi s kovinami. Kaj pa novo uredišče Nikel, kjer kopajo baker in nikel? Sovjetski ljudje so s svojim delom postavili na laž ravnice na duhu, ki so jih carji pošiljali «vladati» tej pokrajini. To nam pripoveduje «Polar-naja pravda» in to dokazuje, da sovjetsko življenje ni osredotočeno, kot pišejo pametnjakovič buržoaznega tiska, v nekaj središčih, marveč je v vseh kotičkih prostrane dežele in to je tudi na antarktičnem tečaju. GIOVANNI GERMANETTO (Nadaljevanje na 4. strani)

KULTURA IN ZNANOST

Kakšni bodo praktični rezultati pošiljanja satelitov v vesoljstvo

Najbolj se bosta okoristili astronomija in meteorologija

Meteorološki motivi so naravno zelo važni: ko bo tehnika satelitov napredovala, bo z njihovo pomočjo mogoče opazovati od zgoraj oblake, ki so razdeljeni nad vso zemljo. Tedaj bo mogoče slediti vsakemu posameznemu oblaku v razdalji ene ure in pol. Jasnje je, da bodo naše možnosti predvidevanja vremena neomejene. Vsa ta svetloba in zvezdoslovje odpira široko polje raziskanja vseh vrst izžarevanj, ki prihajajo iz vseirnja, zlasti pa zračni svetlobni sevanja nebesnega telesa. Vsa ta svetloba prihaja do najvišjih plasti naše atmosfere in jo nato zrak, ki jo obkroža, vsrka. Znanstveniki bi ga mogli prestrašiti in s pomočjo instrumentov analizirati, nudilo dragocene informacije glede kemične sestave zvezd in energije, ki jo zvezde oddajajo. S temi podatki bi lahko ugotovili vso notranjo zgradbo zvezd.

V atomski vojni bi bila zdravstvena služba odveč

Ugotovitve XV. kongresa vojne medicine in farmacije v Beogradu

Prejšnji teden se je v Beogradu zaključil XV. mednarodni kongres vojne medicine in farmacije, katerega so se udeležili delegati 38 držav in predstavniki šestih mednarodnih organizacij.

V teku kongresa so bili obravnavani različni problemi, kot zdravstvena služba v motoriziranih enotah, odnosi med vojaškimi komandami in zdravniškimi službami in drugi. Posebna pozornost je bila posvečena obrambi pred atomskih izžarevanjem. O tem važnem vprašanju je govoril generalmajor dr. prof. Radmilo Jovanović, ki je opozoril, da mora kongres do dveh dni proučiti nekatere posebne vidike atomske vojne, ki pressegajo možnosti zdravniške in sanitetne službe, zaradi česar je treba v tem primeru zavzeti jasno stališče. Atomsko orožje bo zaradi sile svojih eksplozij in ker ga ni mogoče voditi do točno določenega cilja, zadelo borce in neborce, brez ozira na sleherni človeški zakon.

Orožje totalne vojne

Atomsko orožje je orožje totalne vojne, ki seje vsepovsodno, tudi če niso potrebne za komunikacij.

eteorološko mrežo, ki jo imamo na zemlji in ki nam je v današnjih pogojih potrebna za vremenska predvidevanja. Zadoštevajo bi tudi pomislili na možnost, da bi naš umetni satelit s svojimi občutljivimi instrumenti — mnogo bolj kot nam je sedaj na zemlji mogoče ugotavljati — obveščal o morebitnih motnjah na soncu in mi bi se mogli izogniti ravnati pri naših radiotehničnih komunikacijah. Osvetljevanje vesolstva ni muhava zabava: to je potreba, ki se vsiljuje človeškemu razumu in njegovi praktični dejavnosti.

dosuge rezultatov vojaškega značaja. Zaradi tega so jugoslovanski krogi menja, da je treba določiti mednarodne zakone, ki naj prepovejo uporabo atomskih bomb, kot je že prepovedana uporaba kemičnih in bakterioloških elementov, katerih uničevalna sila je dalek manjša kot sila atomskega in jedrskega orožja. Z uporabo atomskih bomb bi odpadla sleherni koristnost zdravniške službe, ki ima v vojni namen pomagati in reševati ljudi pred smrtjo. Spričo sto tisočev prizadetih od atomske eksplozije, bi bila ta služba popolnoma brez moči.

Svojevrsna razstava v okviru tedna muzejev

V okviru Tedna muzejev je Muzej narodne osvoboditve v Ljubljani priredil posebno razstavo nedokumentiranih fotografij iz NOB. Razstava ima namen s pomočjo obiskovalcev dobiti čimveč podatkov o razstavljenih fotografijah, ki bodo v bodoče služile kot važni zgodovinski dokumenti v fototeki muzeja. Vsi ljubljanski časopisi so

Sovjetski umetni satelit je odnesla v vesoljstvo raketa, ki jo vidimo na naši sliki v prerez. Raketa je sestavljena iz treh delov, od katerih sta prva dva, potem ko sta izbrala gorivo, odpadla, dočim je tretji del odnesel satelit, ki je na vrhu rakete, do njegove krožne poti.

Jožef Ressel izumitelj ladijskega vijaka

Prejšnji teden, 10. oktobra, je poteklo sto let od smrti Josipa Ressa, genialnega izumitelja svoje dobe. Glavni njegov izum je ladijski vijak, ki ga je izdelal na podlagi Arhimedove ideje o vijaku in ki je prvi pogajal ladjo brez jader ali lopatistih koles. Toda njegovo izumiteljsko delo se ni ustavilo samo pri vijaku. Na področju brodarstva je skonstruiral tudi razne nevtične naprave ter predlagal zamenjavo lesenih ladijskih reber z železnimi. Že od leta 1820 dalje je govoril o valjnih in krogičnih lesjih, pripravljaval pnevmatično postajo od Dunaja do Trsta, imel načrte za cestno železnico, rešil problem prenosa vode in zračne sile, dal predlog za izpiranje stene vode in konserviranje hrane ter za pridobivanje barvil iz lesa.

Kot gozdar je pripravil načrta za gozdotvorno istrskega in tržaško-goriškega Krasa, ki ju je predložil leta 1842 ob enem z načrti za ureditev plošbe po Savi do Zidanega mosta ter o regulaciji delte reke Nerete. Josip Ressel se je rodil na Češkem in študiral na Dunaju

medicina, astronomijo in ekonomijo. Zaradi pomanjkanja sredstev je moral po par letih prekiniti študije in je nato s študentstvom doživel gozdarsko šolo. Služboval je kot okrožni gozdar v Pleterjih, nato v Ljubljani in končno je prišel v Trst, kjer je pri mornarici prevzel službo za les in gozdove. Kljub svoji genialnosti pa ni doživel priznanja za svoje delo. Zlasti je ostal nepoplačan njegov trud okrog ladijskega vijaka, ki ga je povzela angleška admiralarita, a ga je pri podlitvi nagrade za izumitelja vijaka popolnoma prezrla.

100-letnico njegove smrti so svečano proslavili v Pragi, na Dunaju, v Hamburgu in v Ljubljani, dočim je šla v Trst skoraj neopazeno mimo. V Ljubljani imajo spomenik in ulico, ki nosi njegovo ime; tam je tudi pokopani, ker ga je smrt dohitela 10. oktobra 1857 na službenem potovanju v Ljubljani. V njegov spomin bodo izdali dve knjigi, ob enem pa bodo priredili razstavo, ki bo vsaj delno osvetlila delovanje tega velikega moža.

Atomski ledolomilec "Lenin" bo še letos dograjen

Iz poročila o razvoju komunikacij v ZSSR

Prejšnji teden se je vršilo v Genovi V. mednarodno zborovanje za komunikacije, na katerem je sovjetski namestnik ministra za trgovsko mornarico Afanasjev podal zelo zanimivo poročilo o naporih Sovjetske zveze za izboljšanje kopnih, pomorskih in zračnih komunikacij, ki so za deželo, zaradi velikih daljav, življenjskega pomena.

Elektrifikacija in zračni promet

Opisal je ogromni napredek, ki so ga v Sovjetski zvezi uresničili na poti elektrifikacije železniskega omrežja, ki je omogočila velike prihranke premoaga. Samo moskovski železniški vozovi prihrani sedaj letno osem milijonov ton premoaga. V tem okviru se gradijo mogočne elektrificacijske centrale, kot velika centrala v Kujbiševu z zmogljivostjo 2 milij. 200.000 kW ter centrala v Stalingradu, dočim se pripravljajo gradnja velike elektrificacijske centrale v Bratsku.

Veliki napredek beležijo tudi letalski graditelji pri razvijanju

nju zračnih potniških linij. Zedve leti vrši redne potniške polete reaktor tipa "TU 104" na mednarodnih progah Moskva-Kabarovsk (8.000 km), Moskva-Taskent, Moskva-Peking in Moskva-Praga. Ti reaktorji so zelo približljivi med potniki; dosežejo hitrost 1.000 km na uro in letijo v višini 10.000 metrov. V novembru bosta začeli leteti na rednih progah letali na turbinske vijake "Moskva" in "Ukraina", ki imata prostora za 100 potnikov, dočim se sedaj preizkusa štirimotorno reakcijsko letalo za potniško službo "TU 11".

Raziskavanje severnih predelov

V sedanjih pogojih stane letalska vožnja na dolge proge kolikor vlak v prvem razredu; vendar pa skušajo doseči še večje izboljšave. Potem, ko je opisal sedanji

satelit in napovedal izstrelitve drugih, vedno bolj preciznih in opremljenih z vedno natančnejšimi instrumenti, ki Afanasjev omenil tudi prizadevanja v okviru načrta sovjetske akademije za znanost za znanstvena raziskavanja na Antarktiki. Zgradili so posebne ladje za raziskavanja v antarktičnih predelih, lahke sani s posebnim pogonskim vozom, za potovanje po težko dostopnem snegu, ter postavili razne polarne postaje in observatorije.

V duhu miru

V okviru tega znanstvenega načrta bodo do konca letošnjega leta splovili ledolomilec "Lenin" z atomskim motorjem z zmogljivostjo 50.000 parnih sil. To je velika miroljubna uresničitev ZSSR na področju izkoriščanja jedrske energije. Na atomski ledolomilec, kot na vse druge naše uresničitve, je zaključil Afanasjev, je treba gledati v duhu, v katerem mi ustvarjamo, to je v duhu miru in sodelovanja z narodi vsakega sveta.

Nova šola v spomin T. Tomšiča

Prejšnjo soboto je bila na Poljanah v Ljubljani svečana otvoritev nove osnovne šole, ki nosi ime heroja osvobodilne borbe Toneta Tomšiča. Ističasno so na dvorščici pred novo šolo odkrili spomenik temu junškemu borcu, ki je bil po rodu Tržčan. Spomenik je izdelal akad. kipar Boris Kalin. Svečanosti so se udeležile številne slovenske kulturne in politične osebnosti.

Spomenik slovenskemu pisatelju

Na Visokem v Poljanah dolini so v nedeljo svečano odkrili spomenik pisatelju dr. Ivanu Tavčarju. Spomenik je delo akademskega kiparja Jaska Savinjskega.

Na vseмирskih ladjah za potovanje na luno bodo gojili cvetlice

Še nerešena vprašanja vseмирskih poletov

Človek se pripravlja na potovanje na Luno. Toda predno se bo odpravil na to dolgo pot, bo moral misliti na vse nevarnosti, ki mu pretijo v vseirnju. Predvsem so tu nevarnosti okolja, ki ga človeški organizem ne bi mogel prenašati, kot so pomanjkanje nekaterih kemičnih sestavin v zraku, brezračni prostori, velike spremembe v temperaturi, ki n. pr. na Luni doseže podnevi 100-200 stopinj, ponoči pa pade na 100 stopinj pod ničlo in še manj, dočim bi bila na poti med sončno stranjo in senčno razlika okrog 100 stopinj ter kozmično izžarevanje, ki ga še ne poznamo, ki lahko zelo škodljivo učinkuje na človeški organizem.

Zunanji "sovražniki"

Nadalje govoril človeku razni pojavi izven atmosfere, v praznini ali na drugih nebesnih telesih. Ne poznamo frekvence in gostote malih meteoritov, toda zdi se, da ima vseirska ladja mnogo možnosti srečati jih na svoji poti. Ne gre tu samo za velike kozmične dežele, ki bi lahko razbili vseirska ladja, marveč tudi za čisto drobne, komaj vidne delce, prave izstrelke, ki brziijo z veliko hitrostjo, večjo od hitrosti topniškega izstrelka. Meteorit, velik kot zrno gra-

ha, ki bi zadel vseirska ladjo z astronomske hitrostjo, bi bil lahko zelo nevaren za naprave in posadko. Manjši meteorit, kot riževo zrno, ki bi se zaril v telo človeka v vseirski ladji, bi lahko povzročil njegovo takojšnjo smrt in na njegovem telesu ne bi bila sploh vidna luknja, skozi katero je prodrli mikroskopski izstrelki. Nekateri znanstveniki so zelo optimistični in trdijo, da meteoriti ne predstavljajo velike nevarnosti, dočim so nekateri drugačnega mišljenja. Resnico bodo pa dokazali umetni sateliti, ki bodo na svojem kroženju po vesoljstvu srečevali manjše in večje meteorite in beležili njihove učinke.

Zaradi vsega tega bo morala biti bodoča vseirska ladja tako zgrajena, da bo nudila človeku učinkovito zaščito pred zunanjimi nevarnostmi, obenem pa ohranila v notranjosti iste pogoje okolja, ki jih imamo na zemeljski površini. Tri glavna vprašanja bo morala znanost rešiti: vprašanje vode, toplote in zraka. Vodo bo treba vso ohraniti, jo prečistiti in

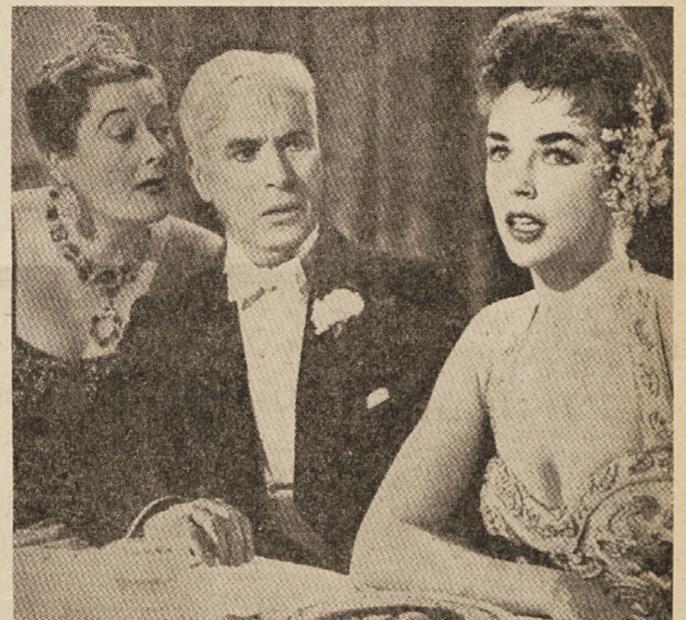
jo spet pustiti krožiti; toploto bo v določeni meri lahko dobavljalo sonce s pomočjo primernih leč. Vprašanje zraka je pa še najbolj delikatno. Dokler bo šlo za kratka vseirska potovanja, bodo lahko pomagali primerne hranilniki s kisikom, zgoščeni zrakom, vodo itd. Toda potovanje na Luno in nazaj bo trajalo najmanj deset dni, na druge planete pa morda celo tedne in mesece.

V takih primerih bi velike rezerve preveč bremenile vseirska ladja in zavzemale tudi preveč prostora. Zato je mislijo, da bi bilo treba na vseirski ladji postaviti prave rastlinjake. Kot je znano, rastli-

ne razvijajo kisik, ki je človeku tako potreben. Zato se bo še najbolj izplačalo in zato predvidevajo, da bodo pri bodočih graditvah vseirskih ladij, poleg specialistov kovinarstva, kemije, mehanike, elektronike, zvezdoslovja in drugih, sodelovali tudi botaniki, ki bodo morali oskrbeti ladjo s primernimi rastlinami, ki se ne bodo naglo kvarile in bodo ladji dobavljale kisik. Njihova naloga bo prav tako važna kot bo naloga propelerjev ali zaščitnih naprav proti izžarevanjem.

Rastline na vseirski ladji bodo torej skrbele, da se bo bodoči vseirski letalec počutil kot doma na svojem vrtnu.

Chaplinov film "Kralj v New Yorku"

Te dni so začeli v Italiji in tudi v Trstu predvajati zadnji film svetovno znane režiserja in igralca Charlieja Chaplina "Kralj v New Yorku", o katerem se v svetovnem tisku toliko govori in ki nima dostopa v Ameriko. Film v posrečeni satiri prikazuje doživljanje strmoglavljene kralja neke izmišljene dežele, ki je prišel v New York, misleč da je prišel v svobodno deželo, a je tam spoznal vse negativne plati sedanjega ameriškega načina življenja, od oglušujoče reklame televizije, ki je izkoristila njegovo osebnost, do zloglasnega odbora za protiameriško delovanje. Iz tega filma jasno izhaja obsodba maccartizma in zaskrbljenost za usodo ameriškega ljudstva. Za glavno vlogo je Chaplin izbral Dawn Addams, ki jo vidimo na našem posnetku ob njegovi strani v nekem prizoru filma.

LJUDMILA (Srečanje na potovanju)

avstrijskega ozemlja nas je vlak prepeljal na Češko. Tako nenadoma smo se znašli v novem svetu, da smo bili vsi kar nekako vznemirjeni. Ni, da so nas prevzemela notranja vznemirjenja, kar smo čutili in torej le namišljen vtis, zunanja podoba okolja, v katero smo prišli se je v resnici spremenila in to so aktivno potrdili vsi potniki, tudi takšni, ki so socialistični svet tako pri sreču kot je ostal.

lepo obdelana polja in zlasti nešteta poslopja, ki se gradijo. Povsod skladišče opek, kupi gradbenega materiala, stotine novih, že zgrajenih domov, lepih, modernih, zračnih. Vse vasi pokazujejo velik prirastek novih hiš; na nešteti hišah radijske in televizijske antene... Vstopi sprevodnik: mlada žena v železničarski uniformi. Lepa je in vljudna. Iz svetlo plavih oči ji sije prijazen nasmešek, izpod železničarske kape ji silijo zlato rameni kodri, ki obkrožajo lep obraz zdrave, postavne žene. V mešanici slovenskega, hrvaškega in ruskega jezika ji objasnim, da potujemo v Varšavo in potrebujemo vozne listke do poljske meje. Teško, da se med Slovani ne bi razumeli in tudi mlada železničarka me razume, kot jaz razumem njo. Na začetnje vse skupine odpravi v petih minutah zadevo z listki in nam nato objasnim, da imamo v kompoziciji vlaka na razpolago poljske vozove, ki nas bodo odpeljali naravnost v Varšavo. Pripravno nas spremi do poljskih voz, pomaga nam, da se udobno namestimo in odhiti po svojem službenem postu.

navdušujejo in za katere ve, da nas zanimajo. In tako začne pripovedovati svojo zgodbo, ki je zgodba milijonov preprostih čekoslovoskih ljudi. Od časa do časa, ko se priljubimo novi postaji, odhajajo, in se nato spet vračajo ter nadaljuje s svojim pripovedovanjem in odgovorja na naša nešteta vprašanja. Ime ji je Ljudmila. Ve kaj je siromaštvo, ker je svoja otroška leta preživela v veliki bedi. Oče ji je kmalu umrl in mati je ostala sama s šestimi otroci. Mačila se je, da bi jih vzgojila, toda ni jim mogla preskrbeti vsega, kar so potrebovali in večkrat je vsa družina stradala. Na vse tedanje tpepljenje misli sedaj, ko se je vse spremenilo, ko so vsi preskrbljeni in živijo, kot bi si nikoli ne bili mislili, da bodo mogli živeti. Mati, trpka, uživa mirno in srečno starost, ker ji zadostuje pokojnina in vidi svoje otroke, kako lepo v življenju napredujejo. Ljudmila ima danes trinajstletno hčerko, ki nikoli ne bo mogla razumeti, kaj vse je prestala njena mati ko je bila otrok. Moža ima, ki je invalid, nesposoben za delo, a ima do stojno pokojnino. To je morda edina žalostna senca v njenem življenju. Toda to je žrtve, ki so je mnogi morali prenesti, da bi mogli sedaj srečno živeti in Ljudmila se zaveda, da so moški potrebni pri težjih in za gospodarsko važnih delih, zato se je zaposlila na železnici, kjer so vsi sprevodniki žene, kot žene na pošti in pri vseh lažjih delih. Dvanajst ur je v službi in štiriindvajset doma. Ima

pa velika zadoščenja. Se ponosom pripoveduje o novi hiši, ki so si jo zgradili s pomočjo ljudske vlade in ki je njihova izključna last. o novem modernem pohištvu, o radiu in televizijskem aparatu, ki so ju nabavili, da se predvsem mož zabava in slednjic o klavirju za malo Liduško, ki v solni uspešno napreduje in študira glasbo. Ponosno potegne iz velike železničarske listnice sliko svoje hčerke, ki sedi pri klavirju. »Tudi klavir imamo,« nam navdušeno pripoveduje, »a Liduška bo nekoč postala učiteljica in morda tudi dobra pianistka. Včasih se mi zdi, da sanjam in s strahom mislim kako hudo bi bilo, če bi se morali vrniti v stare težke čase. Naše življenje je čna sama radost. Obledeni smo, obuti in siti; denarja nam vsak mesec še ostane in s tem si bomo sčasoma nabavili kar si najbolj želimo. Kmalu bo na vrsti pralni stroj, pa hladilnik in avtomobil, da nam bo življenje še lepše. Pa ne mislite, da je samo nam tako. Pri nas vsi dobro živijo. Dela je na pretek in če le hoče si lahko po svoji volji uredi življenje. Tovarne delajo s polno paro, kmetje se združujejo v zadruge in dobro živijo. Samo deset odstotkov kmetov je še izven zadruge, toda vsakodnevno pristopajo in končno ga ne bo enega. Zadovoljni smo in zato Ljubimo svojo oblast. Hvaležni smo pa tudi Sovjetski zvezi, ki nam je do vsega tega pomagala.« Tako je govorila Ljudmila in druga mlada železničarka, ki je prišla, da jo zamenja. Je vse to navdušeno potrdila. Na prihodnji postaji smo se morali ločiti od mlade češke železničarke, srečne državljanke socialističnega sveta. Morda je ne bomo v življenju nikoli več srečali, toda pozabili je ne bomo nikoli. M. CESARJEVA

